

ABONAMENTUL:

Pe un an

Biblioteca Universității din Cluj. e. ex.

CLUJ

NUMANUL

REDACȚIA

și

ADMINISTRAȚIA

ARAD,

Strada Meșianu No. 1

Tip. „Erdélyi Hirlap.”

Liberalicește!

Termenul poate fi nou dar noțiunile sunt aceleași. „Noi”, „numai noi” și „prin noi înșine”, fie că clădim, fie că ruinăm Fatalitatea este dâră și implacabilă față de acei cari au pus în circulație aceste maxime. Tot ce a rămas în urma ambițioșilor devizei „prin noi înșine” este ruină. Economia țării, așa cum se prezintă ea în complexul ei, comerț, industrie, valută, administrație, justiție, agricultură, școală, etc. etc. nu prezintă alt aspect decât acela al unui admirabil castel sub care se așezase, de o mână criminală, o tonă de ecazită.

Ceeace voim să lămurim în articolul de față este felul cum zbirii bune stări ai țării înțeleg să ajungă uneori la posibilitatea de a afirma că „noi”, și „prin noi înșine”, am făcut — bine sau rău nu importă. Natural, atunci când jongleriile diletanților, ceveniți șefi de autorități prin servicii ce copoi prestate în slujba mai marilor, duc la dezastre, maxima „noi” se transformă în aceea de „ei”, „ticășii”, „vânduții Moscovei”, „asociații lui Horthy” și „de vină este național-tărăniștii”.

La noi în Arad s'a dus o înverșunată luptă pentru înlăturarea consiliului comunal, care din păcate era în majoritate național-tărănist. Acest consiliu nu era bun de nimic, nu înțelegea nevoile orașului și a populației, nu avea inițiative și nici putere morală sau fizică de a realiza ceva. Explicația .. erau național-tărăniști, iar conducătorii turmentați ai treburilor orașului erau, — și din nefericire, mai sunt și azi — liberalii. Orice inițiativă sănătoasă, orice întreprindere, care ar fi adus reale îmbunătățiri în gospodăria orașului, erau zădărnice de cei de sus. Un proiect bine cugetat nu putea fi pus în realizare, căci cei de sus împiedecau.

Precedente de acestea avem. Și încă în mare Național-tărăniștii, ceeace stabilizare, intrarea capitalului străin, protecția agriculturii etc. Liberalii: Nu. Și azi gazetele sunt pline de reportajii privitoare la împrumut și stabilizare. Național-tărăniștii erau acuzați că pertractează. Astăzi nu auzi vorbindu-se decât despre tratative duse de guvernul liberal cu consorții, însărcinați ai bancherilor străini și guvernelor marilor puteri. Ce ironie a sorții!

Ceeace făceau și fac încă cei mari la centru în mare, o fac acum la noi, cei mici — mi-se pare — tot în mare. Proiectele consiliului comunal dizolvat, cari nu puteau fi realizate din

cauza imbecililor cari puneau piedeci, vor fi de pe acum, ca și proiectele partidului național-tărănesc, deși numai în parte, transformate în cele mai geniale inițiative ale cretinilor și, poate chiar realizate. Nu împoartă cine le realizează. Dar împoartă cum. Orașul vrea să profite.

Noi, cei cari priveam încremeniți svârcolirile fostului consiliu, așteptăm cu seninătate să vedem ce vor face cei cu competența perfecționată la picioarele scării prefectului Georgescu. Dacă altceva nu, vom avea cel puțin convingerea că slugile știu

tot așa de bine să fure programe și idei ca șefii lor desăvârșiți în această materie.

Ne este însă teamă că de vor fi cinstiți vor fi înlăturați ca și antecesorii lor. Dealtfel domniile lor și-au câștigat siguranță prin însăș felul prin care au procedat, de un an de zile, față de fostul consiliu pentru a-i lua locul.

Avem mângăere că în curând vom putea alege — ba bine că nu — „după bunul nostru plac” și vom avea un consiliu pe care l'am vrut „noi” și ales „noi înșine”. Sistemul îl avem de mult împământit.

Alegerile pentru consiliul municipiului Arad.

In urma disoluării consiliului municipiului Arad, despre care am scris în numărul trecut a foii noastre, s'a defipt termenul de alegere a noului consiliu pe ziua de **9 August 1928.**

După cum se prevede la aceste alegeri vor lupta numai 2 liste, una a partidelor liberal-maghiar, iar cealaltă listă va fi compusă de partidele de opoziție și a minoritarilor, care nu înțeleg a face cauză comună cu partidul liberal.

Adresăm deci de pe acum un călduros apel către toți Românii din municipiul Arad, ca să nu se angajeze cu votul lor pentru lista liberalo-maghiaro, ci să formeze cu toții zid în jurul partidului național-tărănesc, care formează nucleul listei opoziționiste.

Partidul național-tărănesc, în jurul căruia se grupează toate partidele și grupările opoziționiste, reprezintă în Țara aceasta curentul cel mai popular, adevărat național, democrat și cinstit, poate deci aștepta dela toți Românii, deosebi dela clasele muncitoare și producătoare, ca să considere de chestie de cinste, ca dându-și cu toții votul pentru blocul opoziției unite, să facă să triumfe iarăși și iarăși steagul partidului național-tărănesc, care fălăie azi mândru pe tot cuprinsul României-Mari.

Trăiască partidul național-tărănesc!!!

Falimentul politic și economic al dlui V. Brătianu.

— Tratativele financiare se termină cu un mare eșec. — Furia liberalilor împotriva șefului lor crește. —

București, 20 Iulie 1928. Astăzi — cel puțin așa anunță cercurile guvernamentale — se vor termina, în sfârșit, tragicomicele tratative ale dlui Vintilă Brătianu cu delegații bancherilor străini.

Astăzi se va semna! spun, foarte mândri liberalii. — Ce se va semna? se va vedea mai jos.

Fapt e că, dacă bancherii nu ar fi anunțat că le este cu neputință să mai rămână în București, de oarece sunt chemați de alte ocupații în țările lor, dl. Vintilă Brătianu ar fi fost în stare să mai trăteze încă două-trei luni, numai ca să nu fie nevoit să producă «oficial», în fața opiniei publice, rezultatul acestor tratative, constituind cel mai rușinos eșec pe care l'a înregistrat vreodată o acțiune politică.

Sfârșitul tratativelor.

În adevăr, ce se va semna astăzi, dacă se va semna, între Stat și bancherii străini?

Două convenții. Una platonice, referindu-se la un ipotetic împrumut, ce ar urma să se realizeze cândva. A doua mai precisă, referitoare la un credit de 300 milioane de franci, pentru spargerea plăto-

nului Băncii Naționale. Atât și nimic mai mult. Acesta e fructul a zece luni de tratative, a unor concesii de miliarde de lei, consimțite de dl. Vintilă Brătianu, pe spargerea țării, pentru salvarea situației d-sale politice.

Cu acest rezultat se prezintă dl. Vintilă Brătianu în fața Parlamentului d-sale, în care va fi de astădată aplaudat cu mult mai puțin entuziasm decât de obicei, deoarece parlamentarii liberali sunt furioși că în locul diurnelor unei sesiuni de o lună, nu vor încasa decât anemica diurnă a câtorva zile de ședințe călduroase și plicticoase.

Din nou la Regentă.

Legile cu cari se va prezenta dl. Vintilă Brătianu, Corpurilor legiuitoare se cunosc: sunt legi anticipative, care, prin textul lor chiar, demonstrează catastrofa politice economice vintiliste. Așa de pildă, legea spargerii plafonului Băncii Naționale, legea prin care — abea acum — se cere autorizarea guvernului de a încheia un împrumut, precum și unele legi — foarte ciudate! — lăsând stabilizarea în sarcina unui simplu decret!..

D. Vintilă Brătianu a fost și erii la Regentă. Primul ministru face sforțări uriașe pentru a căuta să convingă forurile superioare că eșecul nu este chiar atât de mare și că n'ar fi numai decât nevoie să demisioneze.

Rămâne de văzut întru cât va izbândi forța de convingere a d-lui Vintilă Brătianu, în fața evidenței, — a situației economice dezastruoase din țară și a lamentabilului eșec al operațiilor financiare proectate de guvern și avortate rușinos, după atâtea penibile tratative.

D. Vintilă Brătianu spera. Și mai speră că peste 15 zile cel mult, va pleca la Royat în concediu.

Ducă-se, dar vacanța prea fericită nu va avea.

Declararea dlui Vintilă Brătianu.

În adevăr, suntem informați că, în lipsa primului ministru din țară, marea mișcare liberală, ce pornește dela periferii spre centru tinzând la decapitarea d-lui Vintilă Brătianu, va căpăta toată amploarea proiectată de organizații ei, ai căror capi se află, după cum se știe, în București.

Mișcarea aceasta capătă din ce în ce mai mulți aderenți, porniți împotriva d-lui Vintilă Brătianu, pe care-l socotesc drept răspunzător al înspăimântătoarei împopularități, ce s'a creat în jurul partidului liberal.

Nu credem să greșim afirmând că șefia d-lui Vintilă Brătianu va mai dura cât îi actualul guvern, deci foarte puțin.

D. Vintilă Brătianu va trăi astfel, în același timp, catastrofa teoriilor d-sale economice și a carierii d-sale politice.

H. P.

Asasinarea noului președinte de republică în Mexico.

Mexico este asemănător cu Balcanii Europei prin violența luptelor sale politice a căror suprem argument este bomba și revolverul. Sângele meridional al locuitorilor acestui ținut din regiunea tropicilor nu cunoaște decât vendeta ca mijloc de doborâre a adversarilor. Atât de dese sunt acolo crimele politice încât ele pot fi trecute cu drept cuvânt la cronica diversă. De un timp încoace însă o serie de asasinat produse în rândul celor mai înalte personalități politice întrece orice închipuire, căci urmăresc printr'un sistem sistematic chiar suprimarea fără excepții la intervale scurte a șefilor statului. Cu câteva săptămâni mai înainte a fost omorât cu gloanțe de revolver un general președinte de republică care făcea o politică dictatorială. Urmasul, tot general, să vede că n'a învățat nimic din acest atentat sângeros și a continuat în alt sens regimul dictatorial. Urmarea a fost că glonțele de revolver l-a doborât la pământ și pe generalul Obregon noul președinte al Mexicului.

Mexico, 18. — Eri după amiazi generalul Obregon noul președinte al Mexicului a fost asasinat în restaurantul orașului San Anghel în cursul unui banchet. Asasinatul s'a produs în următoarele împrejurări:

După ținerea toasturilor și după ciocnirea câtorva pahare de șampanie când atmosfera oficială s'a destins într'o atmosferă familiară, un tânăr de 20 de ani s'a apropiat de general arătându-i amabil dintr'un jurnal și a tras 5 gloanțe de revolver, omorându-l pe loc. Asasinul a fost imediat arestat.

Actualul prim-ministru Charles a venit îndată la fața locului ordonând măsurile de rigoare și luând primul interogator asasinului. Fapta a produs mare agitație în Mexico. Se crede totuși că premierul Charles se va menține la putere. Obregon era în înțelegere cu Charles.

„Regătean egal escroc“.

În legătură cu polemica dintre d. N. Crainic dela ziarul «Curentul» din București și presa din Ardeal despre ascendența elementului din Vechiul Regat în ramurile vieții publice din Ardeal, d. P. Șeicaru publică sub titlul de mai sus în «Curentul» un articol, din care extragem următoarele părți juste:

«Oricât ar fi de redusă proporția elementelor harnice și oneste, pe care le-au trimis guvernele să înfățișeze administrația, statului român în nouile provincii, tot se mai găsesc și oameni de ispravă, împotriva cărora nu s'ar putea articula o singură acuzație sprijinită pe un fapt precis. Atunci, s'ar putea cere isgonirea acestor elemente cărora nu li s'ar putea aduce altă învinuire decât origina lor regăteană?»

Cum, pe Ardeleni sau pe Basarabeni îi supără faptul că un funcționar s'a născut și format în vechiul regat, sau îi supără năvălirea lui? Poate cineva stabili, axiomatic, formula regătean egal escroc? Întru cât l'ar consola pe românul din Sălaj, sau din Soroca dacă-i vântuește buzunarele, un funcționar, care s'a născut și crescut acolo și nu este un lepros de regătean?»

Dacă faimosul jefuitor al Sătmarului, nemernicul liberal Teofil Dragoș, este localnic, mângâie oare, pe bieții sătmăreni căzuți pradă, fără apărare, în zona de operații a nerușinatului șef al unei organizații de partid? Întru cât timișorenii sunt mai puțin jigniți de primarul Gheorghievici, care a pradat și petrele de pe morminte, spre a-și face casă, fiindcă e de baștină și nu-i un venetic de regătean? Întru cât s'ar putea găsi circumstanțe atenuante pentru basarabeanul Theodor Inculeț (fratele ministrului) care a fost nevoit să plece din magistratură în condiții penibile?

Nu cred să fie nimeni din cei ce întretin o generalizare și nedreaptă și primejdioasă nimeni care să-și însușească faimoasa cerere a eroului lui Caragiale: «vrem s'avem și noi falșii noștri!» Nu orice regătean este un lepros moral, precum nici orice basarabean sau bănățean sau ardelean nu este os de sfânt. Și refuz să

cred că o conștiință românească din noua provincie ar putea ostraciza un funcționar regătean onest, numai fiindcă este regătean.

Când din sentimentul cel mai elementar al unității naționale am fost totdeauna contra unei generalizări de «escroc regătean», căci avem fericirea de a cunoaște multe elemente distinse din Vechiul Regat azi în Ardeal precum și multe lichele ardelene, — totuși trebuie să se recunoască «Ostracizarea Ardealului». — Imprejurarea relevată de d. N. Crainic în un articol cu acest titlu, că Vechiul Regat are trei țărani de origine ardeleană, între cari pe Patriarhul-Regent și P. S. S. L. Triteanu de Roman, credem, că a fost scris cu un anumit substart ironic, căci este un secret public de ex., că Patriarhul-Regent azi nu este în ritmul popular al Ardealului.

Fără a ne aventura în repetări: în Ardeal nu este ură contra regăteanului pentru că este regătean, ci este o ură contra celui sistem, care numai în: «proporție redusă a trimis elemente harnice și cinstit» cum zice d. P. Șeicaru, și care elementele cu pregătiri și totuși din patria mai restrânsă a Ardealului le-a ostracizat și înlocuit cu prea multe elemente dubioase care s'au năspustit asupra Ardealului.

Când recunoaștem, că în posturi de conducere și funcțiuni cu răspundere, ocupate azi aproape exclusiv de frați din Vechiul Regat, sunt mulți la locul lor, marea parte totuși este exclusiv efluxul sistemului de înlăturare a elementului ardeleanesc, care în proporție redusă este numai reprezentată în administrația Statului, fiindu-le făcută imposibilă rămânerea, pentru a face loc «la ai noștri» — cheazășia preponderanței regătene în Ardeal.

Partidul național-țărănesc voinște înlăturarea acestui sistem de regionalism, zămisli și pus în practică de guvernele cari s'au prădat, partidul național-țărănesc nu cunoaște deosebirea între regătean și ardelean, are un singur criteriu de judecată: cinstit sau necinstit, cu carte sau fără carte, muncitor sau parazit.

La aceasta se reduce «ura» noastră față de «regățeni».

Greutățile valorizării recoltei.

Pe șesurile întinse bănățene și crișene, ca și pe văile apelor Murăș, Someș, Olt, Târnave și Crișuri, recolta grâului este foarte izbită și aproape scutită de orice primejdie a intemperțiilor, căci holdele vor fi în două-trei zile aproape în întregime secerate. Ici-acolo mașinile de treierat și-au început duduul lor prafos pentru a alege grămezile boabelor de aur. Magazinele și hambarele se umplu lacome cu această bogăție cum rar dau anii.

Dar bucuria recoltei nu e mai puțin întunecată de griji: în ce măsură va contribui ea la potolirea nevoilor de aprovizionare cu celelalte articole de cari au nevoie gospodăriile: unelte, îmbrăcăminte, necesități culturale, și apoi la satisfacerea fiscului hrăpăreț. Grâul trebuie să dea moneda de schimb pentru a face față tuturor trebuințelor. Ori piața de valorificare a recoltei este tot atât de slabă, ca și pentru economia de vite.

De îndată ce recolta s'a anunțat strălucită, marea metrică de grâu a coborât chiar la 500 lei. Până deunăzi mâncam pâine cu 14 lei kgr.

Se pune, arzătoare, problema valorificării produselor agrare.

Cum Statul român își bate capul mai mult cu marii producători, cu cerealiștii ghiaburi, își întocmește astfel așezămintele de desfacere, încât se pune aproape exclusiv în serviciul acestei clase. Docurile, silozurile, elevatoarele din porturi doar sunt construite pentru mănunchiul acestor puțini potenți cari preschimbă în argint suptor trudnica muncă a ogoarelor.

Pentru micii producători România n'are nici o solitudine, nici o puțință de ajutor,

nici un instrument creat. Și doar ei contează, cei mulți și necăjiți, din sudoarea cărora se hrănește o țară. Ei sunt scurtați, păgubiți, robi ai întâmplărilor.

Locuitorii stabiliți în sate compacte la șes și la îndemâna căilor ferate, desigur, că au posibilități superioare de desfacere a recoltei; mai greu este însă de populația împrăștiată pe dealuri și risipită prin adâncuri de văi: valorificarea individuală, de către fiecare om în parte, este o pierdere de timp ireparabilă și sinonimă cu sărăcia.

Țară de boeri, ciocoi și grofi, Statul a fost deținut în permanență de clasa posesoare care și-a potrivit intereselor ei de sectă întocmirile publice.

Creditul rural n'a fost cât de puțin organizat. Niște cooperative și bănci populare timide, abia fac ceva sub acest raport, în lipsă de credite.

Și aici ar fi rolul cooperativelor de valorizare și consum: să suplinească alergențele anevoiase și individuale ale bieților țărani, prea adesea lipsiți chiar și de cele mai primitive mijloace de transport.

Dar nepăsarea de până azi trebuie să aibe un termen. Se face tot mai simțitoare o politică energică de democratizare a mijloacelor de valorificare, de întindere a lor până la cei mai îndepărtați dintre plugari, egal de nedreptățiți la o înălțare a standardului vieții și la beneficiul unei juste prețuri a avutului lor ca și marii producători și comercianți de cereale.

Problema vastă a valorizării produselor agricole este o problemă prin excelență de democrație, ce trebuie să se înfăptuiască pentru a ameliora soarta poporului.

ION CLOPOTEL

Răspuns la un răspuns.

Pentru Sfinția Sa F. Roxin, protopopul din Buteni.

Sfinția Sa Florian Roxin, protopopul din Buteni publică, în No. 28-29 din 15 Iunie al revistei «Biserica și Școala» din Arad, un articol întins pe șase coloane, în care se ocupă intens de chestiunea bisericească din acea comună.

Deși Dsa nu vizează direct articolul meu din No. 23 al «Românului», care a provocat amănunțita dare de seamă din «Biserica și Școala», mă simt oarecum obligat să precizez anumite afirmațiuni ale mele cari — repet — au determinat pe Sfinția Sa să răspundă.

Este adevărat că eu, prin articolul meu, am făcut aluzie la anumite promisiuni pronunțate din locuri oficiale, am vizat pe un fost ministru, azi șeful politic al Sfinției Sale, care a promis ajutoare fără să fi dat, am mai spus că s'au dat ajutoare de către actualul prefect al județului — zice Sfinția Sa — dar aceste au fost picături în mare față de cheltuielile ce le reclamă zidirea. Am avut curajul să spun că comuna și-a vândut lemnele din pădurea urbarială din care vânzare s'au realizat, incontestabil, însemnate sume. Și am mai afirmat că credincioșii comunei, oameni cu mult simț de jertfă, sunt sărăciți, în urma pagubelor întâmpinate de pe urma grîndinei de acum un an și sunt în imposibilitate să mai jertfească.

Că zidirea bisericii este binevenită și privită cu simpatie de către un județ întreg, aceasta o arată în articolul meu, cu destulă prisosință de sentimente de dragoste față de comuna mea natală.

Și, totuși, Sfinția Sa, deși suntem deplin acord, dă o dare de seamă pe care nimenea nu i-o cere, și apără organele vizate de mine, numindu-mă «cârcotaș gălăgios», «nechemat», «invidios» care anăgheste lumea cu viclesug și mă ocărăște pentru curajul de a spune că locuitorii comunei sunt sărăciți. Sunt cu alte cuvinte dușman al bisericii din comuna de unde mă trag.

Sfințiile Părinte, temperamentul meu blând, condescendența, reverența ce v-o păstrez, mă fac se omit a Vă răspunde în termeni prea puțin urbași, atunci când provocați un răspuns. DVoastră dați explicații nu pentru că eu ași fi provocat, căci n-am făcut-o, ci pentru că o întreagă comună o

vrea aceasta; apărați pe D. V. Goldiș, care a promis și n-a dat și aduceți în cauză pe D. ministru Lapedatu, care iarăși a promis. Susțineți că statul are multe nevoi cărorora trebuie să facă față.

Dați, permiteți-mi să întreb, dacă un ministru al cultelor promite ajutoare pentru zidirea unei biserici, deci un scop ce se poate de frumos, nu este și mai frumos să satisfacă acestei promisiuni? Promisiunea nesatisfăcută, trece drept momeală și eu, cu toate că ministrul s'a schimbat și au trecut de atunci două ani, am considerat-o și prezentat-o ca atare. Dacă se pot cheltui zeci și sute de milioane din visteria statului cu misi și paramisi în streinătate, dacă guvernele pot să joace pe mâna samsarilor lor sute de milioane șperțuri, dacă se poate fura din avutul statului, care este al nostru, sute de milioane fără ca plăcătoșii să-și ia pedeapsa binemeritată, oare nu s-ar putea da un milion-două pentru realizarea unui scop atât de mareț ca acela pe care și l'au pus credincioșii Sfinției Voastre?

Eu am voit să determin factorii în drept să-și amintească de biserica din Buteni — în care dacă veți putea sluji, a-ți fi și DVoastră mândru — și să dea grabnic ajutoarele necesare pentru ca ea să nu mai fie un obiect pur și simplu de mirare pentru târgoveții trecători ci să-și poată deschide porțile pentru ca ei să se închine la altarul său.

N'am căutat cârcotă, nu vreau să intru cu viclesug în sentimentul consăteniilor mei, nu caut interese politice și cu atât mai puțin egoiste. M-am ridicat din strai țărănesc aci, unde sunt, prin propria-mi străduință; nu vreau să dărân ci, din contră, prin tot ce gândesc și fac vreau să contribuie la opera de reclădire și fortificare a țării mele, și la ridicarea neamului meu.

Că n'am făcut vânzătoare de popularitate am dovedit-o și prin aceea că n'am semnat articolul. Sfinția Voastră mă știe. De aceea Vă rog iertați-mă dacă, din aceleași considerențe, și din cunoscute-mi modestie, mă ascund sub același pseudonim.

Dacă chestiunea are și altă latură cu plăcere sunt la dispoziția Sfinției Voastre.

I. LUPU.

Pentru regățeni.

Cu acest titlu ziarul «Patria» oficiosul partidului național-țărănesc și sub semnătura dlui Pavel Pavel publică următorul articol:

De mult datorăm noi ardelenii dlui Pamfil Șeicaru, un cuvânt de omagiu pentru atitudinea sa onestă și conciliantă față de orice problemă a provinciei noastre. Polemistul strălucit din fruntea ziarului «Curentul», a recunoscut totdeauna justetea nemulțumirilor Ardealului și a văzut originea răului acolo unde am arătat-o și noi cu o persistență devenită astăzi banală, vreme de un deceniu: în proasta administrație a noilor provincii. Pamfil Șeicaru a combătut cu o generoasă risipă de talent și energie toate faptele necinstite săvârșite în numele diferitelor idei-paravan, de către funcționari așezați în fruntea treburilor publice în Ardeal. Le-am combătut și noi, indiferent dacă ele au fost comise de către regățeni, sau de către ardeleni.

N'am înțeles niciodată să facem categorisirea: ardeleni cinstiți — regățeni escroci. Pentru că și noi, ne avem falții noștri. Colecția acestui ziar este o mărturie vie, că de departe ne-a fost totdeauna gândul de a generaliza.

Discuția nici n'a pornit de altfel de la această teză, dacă noțiunea de regățeni este sinonimă în concepția ardelenilor cu noțiunea de escroci; sau dacă noi, ardelenii, ne credm unul de unul ireproșabili moralicește. S'a făcut o afirmație, că intelectualii noștrilor provincii se bucură de mari privilegii în România-Mare și era de datoria

noastră să arătăm baza hibridă a acestei afirmațiuni. Și am arătat-o cu date concrete imposibil de răsturnat, lămurind o chestiune, care nu era îndeajuns de cunoscută, și care aștepta de multă vreme să fie clarificată. Sine ira et studio.

Se cuvine să facem unele precizii în această discuție, deși noi suntem convinși, că cel puțin majoritatea regățenilor veniți în Ardeal, nu ca să „ne deștepte sentimente naționale”, ci ca să muncească alături de puținii ardeleni pentru consolidarea stăpânirii românești și în această parte de țară, știu sigur, împotriva cui se îndreaptă indignarea noastră.

Răul pornește nu de acolo, că ardelenii au fost preferați, ci suntem nemulțumiți, că ardelenii au fost înlocuiți cu pleavă de oameni, fără pregătire, corupți și imorali, cari s'au folosit de noua situație pentru a-și crea averi imense, în dauna statului și a particularilor, compromițând administrația țării prin incapacitatea și pungășia lor. Suntem într-o mare de minoritari și interesul statului trebuia să fie, ca mecanismul administrativ să funcționeze ireproșabil, iar nu să ne timite aici pseudo-funcționari cari au știut să învârtă bine ciomagul electoral.

Dacă ardelenii sunt înlocuiți, fie, dar să vedem în fruntea serviciilor publice persoane cu prestigiu moral, iar nu cerșetori cu mâna întinsă după miluială. Să vedem în conducerea administrativă oameni cu pregătire mai mare decât cea de patru clase primare

sau secundare, iar nu foști plutonieri majori, în locuri ce până aci erau ocupate de capete luminate și oameni bine crescuți.

Numirea funcționarilor în Ardeal însă, nu s'a făcut după nici un criteriu moral sau intelectual, ci s'au avut în vedere numai „meritele” electorale; și dacă Nea Ghiță a fost bun ciomăgaș în vreo alegeer, desigur că era indicat pentru un post superior în Ardeal.

Și să recunoaștem — cu tristeță — că noi ardelenii am cunoscut vechiul Regat mai mult după acești „românizatori”, căci de zece ani de zile, de ei te poticnești până și la percepțatele rurale.

Intelectualii adevărați, profesori universitari, de cari suntem mândri că îi avem din vechiul Regat, sunt retrași în coșurile lor de albină, muncind pentru ridicarea edificiului statului român. Pe ei îi socotim întru cânta adaptați mediului ardelenesc. Dar ei sunt prea puțini.

Indignarea noastră se îndreaptă contra celorlalți, împotriva numirii căroro în funcțiunile din Ardeal, n'a protestat nimeni din vechiul Regat și nici astăzi nu vedem pe nimeni, cine s'ar alia acțiunii noastre de purificare. Și totuși Ardealul trebuie reabilitat.

PAVEL PAVEL

Pentru: „Românul”

In zilele aceste a avut loc o consfătuire a membrilor partidului cu scopul de a căuta remediile asanării situației financiare a ziarului nostru.

S'a ales o comisiune de 3, care va avea calitatea ca în mod obligatoriu să impună acele măsuri, cari le crede de cuviință pentru a eși din impasul în care împrejurările vitrege au adus „Românul”.

Comisiunea aceasta de 3 și până la studierea unui plan detaliat de asanare, roagă și pe calea aceasta pe toți prietini și sprijinitorii ziarului nostru, ca să achite datoria lor față de „Românul”, fie acea cotizației, abonament etc. fără nici o altă învitare, căci scrisori chiar destule sau scris, iar incasatorii chiar destul au dat de uși închise.

Adresa administrației ziarului nostru se știe: Str. Mețianu No. 1.

† Giovanni Giolitti.

Giovanni Giolitti, bătrânul bărbat de stat italian a încetat din viață la Cavour, localitate în Nordul Italiei.

Giovanni Giolitti a avut un rol capital în istoria patriei sale din ultimului liberal, a prezidat mai multe guverne încă din 1892. După 1900 a fost la guvern când a fost sărbătorirea a cincizeci de ani dela unitatea Italiei. A hotărât războiul împotriva Turciei. Dar era prea legat de un întreg trecut diplomatic de strânsa legături cu puterile centrale și a trebuit să plece la începutul războiului mondial, pentru a face loc altora mai indicați a hotărî alianța cu Franța și Anglia.

Rolul lui Giolitti însă nu se isprăvise, și după războiu ia din nou frânele conducerii Italiei în mână. Alături de Nitti și Facta a trebuit să asiste, neputincios, la procesul de dezagregare a puternicului partid liberal, prea uzat. A lăsat puterea lui Facta, în timpul căreia, Mussolini a comandat marșul asupra Romei.

Giolitti a înțeles rostul fascismului în momentele critice prin cari trecea Italia în acele momente și a continuat să ia parte în parlamentele acestui regim, făcând opoziție nu prea intensivă. A înțeles că intransigența lui Nitti era imposibilă. Aștepta alte vremi pentru renașterea liberalismului italian.

Pentru noi românii, e de reținut că Giolitti a semnat convenția dela Paris cu privire la alipirea Basarabei, a cărei ratificare a întârziat-o Mussolini.

A murit și avansul.

Când d. Vintilă Brătianu a crezut că se poate salva, renegându-și întreaga concepție financiară, a anunțat că va face împrumutul și stabilizarea. De opt luni de zile, guvernul își prelungește o agonie demnă de milă, dacă nu ar fi dezastruoasă pentru țară, numai prin speranța că tratativele vor duce la realizarea scopurilor propuse.

A sosit ceasul bilanțului general. Stabilizarea se amână. Împrumutul se încheie atât de principal, încât chiar cea mai agresivă îndrăzneală nu poate ascunde falimentul tratativelor.

Rămănea avansul.

A fost anunțat proslăvit și înfrigurarea d-lui Vintilă Brătianu în neputință de a aduce un rezultat cât de mediocru, vedea în acest avans singura scăpare, care să poată prelunge existența șubredă a guvernului.

Căci la reputația sa financiară a renunțat, proslăvit și înfrigurarea d-lui Vintilă Brătianu în neputință de a aduce un rezultat cât de mediocru, vedea în acest avans singura scăpare, care să poată prelunge existența șubredă a guvernului.

Căci la reputația sa financiară a renunțat de mult, deși mulți din acei autorizați nu au recunoscut-o niciodată.

Astăzi asistăm și la lichidarea avansului. Totul se va reduce la un credit de 300 milioane franci, pe termen scurt și acordat Băncii Naționale.

La atât — e probabil — că se va rezuma toate eforturile guvernului. Restul, la toamnă.

Odată cu campania opoziției, guvernul s'a condamnat singur, prin rezultatele la care a ajuns.

Este sortit însă ca întotdeauna condamnarea guvernelor liberale, să însemne și nenorocirea țării?

— Cassa de Păstrare a Județului din Arad, Sucursala din Pâncota și-a început funcționarea.

4000 de lucrători în grevă la atelierelor cfr. din București.

Un număr de 4000 de lucrători dela atelierelor căilor ferate au refuzat să intre în lucru, invocând chestiuni de salarii și solidarizarea cu cei 85 lucrători concediați fără preaviz, învinuiți de agenții subversive. Mulțimea lucrătorilor au decis să meargă la Direcțiunea Generală să protesteze, dar au fost oprți de comisarul regal și generalul Nicoleanu, prefectul poliției din Capitală. La intrarea în oraș, lucrătorii urmând îndemnul dat de prefect, au convenit să aleagă o delegație de 10 reprezentanți care să prezinte doleanțele, apoi s'au împrăștiat.

DIN LUME

Gorilele.

Am fost prea mult înșelați în privința gorilelor; se pare că nu sunt chiar așa de crude ca lei și ca tigrii. Un anume Penn, care le-a văzut deaproape, la ele acasă, în Africa, și care le-a studiat condițiile de viață, ne asigură că gorilele nu mănâncă decât fructe, și că nu atacă nici odată, nici oameni, nici dobitoace. În sfârșit, nu-și zugrăvesc victimele...

Bietele gorile, au fost întotdeauna calomniate și asta numai din cauza Negrilor, care le vorbesc de rău... În realitate, acești strămoși ai oamenilor, sunt pașnici și nu fac nici un rău.

Pericolul foametei

Un mare pericol amenință umanitatea, și-și proiectează umbra, tăcută și sinistă, peste toată înținderea planetei noastre; e pericolul foametei, rezultat dintr'o supra-populație și dintr'o epuizare a terenurilor productive. Aceasta nu e o presupunere fără nici un temel, ci o realitate pe care cunoșcătorii o privesc cu mare îngrijoare.

S'au descoperit minunate mijloace de a sporii producția mărfurilor alimentare, și se nădărduește că numai electricitatea va aduce rezolvarea acestei probleme.

O minciună minunată.

A fost odinioară de demult tare, o trăsura, și'n trăsura ceea erau nouă popi nouă protopopi și nouă boeri mari.

Și cum mergeau pe drum, pentru că să le treacă de urit, ce-i vine unuia în gând și spune:

— Ia, măi fraților, să spunem fiecare câte o poveste.

S'au spus. La urmă zic și vizitiului să spună una, dar el le zice:

— Dă, eu n'oiu spune că mă tem c'ați zice că-i minciună!

— Cine-o zice că-i minciună acela să sară întâi din trăsura și trăsura să rămâie a ta.

— Apoi atunci am să spui. Poi când a dat Dumnezeu, de s'a însurat tata, par'c'a fost eri, așa de bine fu minte, eu eram flăcău! Și pentru că nu era măcinat, eu am înjugat boii cu păcură, am uns roatele cu răstaele și am plecat să macin pentru nuntă. Era prin zilele babei. Aiung, morarul nu-i la moară, întreb și-mi spune că-i la cules păpușoi, eu intraiu în moară, moara sta. Dau foc roței cu chibritul și roata ornește. Macin. Înjug sacii, pun boii în car și plec.

Și unde nu mă aiunge o sete — că de ce vrei, căldura lui cuptor. Văd înaintea mea o baltă. Iau barda, fac o bortă și bag capul să beau apă. Boii când m'au văzut fără cap, au tulit-o la goană. Eu las capul și fug după boi. De abia-i ajuns. Mă sui în car. Boii deabia trăgeau sacii grei prin omătul gros. Numă ce văd niște oameni ce râdeau de se prăpădeau. Ce era? Ce să fie? Un epure schiop treera bob!

Vin acasă. Tata-mi dă de grabă o ploscă să plec la Dumnezeu să-l chem la vedere. Dumnezeu tocmai atunci pune o osie la car. Li spun toată înconjurarea. El bea și-mi spune că're să vie; să se îmbrace în alte haine și să schimbe la cămăși și să se ghilosească, că dă... nunta tatei.

Eu plec înainte. Mi-era frică să sar din cer pe pământ și Dumnezeu, îmi face o festilă pe care să mă scobor. Mă las încet, încet. Festila să mântuie. Să mai strig la Dumnezeu, îmi era rușne; să sar, îmi era frică. Da'n sfârșit festila se rupe și eu cad într'o baltă până la pept. Rațele sălbatică își fac cuiburi în barba mea. Și oua acolo. Și scot pui. Și lupul vine și-i mănâncă. Și începuse să se desghețe. Și eu scosesem amândouă mâinile afară, ca să nu le apuce înghețul dedesubt.

Rațele iar scot pui în barba mea.

Când vine lupul să-i mănânce, eu m'apuc de coada lui, lupul trage să fugă, și mă scoate și pe mine din baltă s'alerg acasă.

Când acasă tata se cununa cu mama! Și-i cânta la nuntă — v'aduceți aminte, îi cântați D-voastră; nouă scripcari, nouă cobzari și nouă cu dobele. De atunci vă știu și vă cunosc.

Prea mare minciună spui, spuseră toți deodată.

Cum așa? strigă vizitiul; apoi săriți din trăsura că trăsura-i a mea

Și acea n'au avut ce face.

(Din Cartea povestirilor hazlii).

Tudor Pamfile

Redactor responsabil Dr. Bărbănușu.

Dela Judecătoria Rurală Nădlac.

Nrul 69—1928 exc.

PUBLICAȚIE DE LICITAȚIE.

Subsemnatul delegat executor Jud. regesc, prin aceasta public, că în urma decisiunii Judecătoriai Nădlac No. 2246—927 și G: 1321—928 în favoarea lui Pavel Balint reprezentat prin Dr. Ivan Băneșiu pentru suma de 413 Lei capital și accesorii se defige termen de licitație pe ziua de 4 August 1928 ora 5 p. m. în comuna Nădlac sub No. 710, unde se vor vinde la licitație publică: 1 mașină de cusut «Singer», 1 oglindă toalete și servicele, 1 cueri, 1 bancă.

Toată aceasta mobilă s'a prețuit în sumă de 2300 Lei.

Nădlac, la 12 Iulie 1928.

Delegat Executor: D. FEIER m. p. Pentru conformitate Impiegat: Indiscifrabil.

Dela Judecătoria Rurală Nădlac.

Nrul 68—1928.

PUBLICAȚIE DE LICITAȚIE.

Subsemnatul delegat executor judecătoresc regesc prin aceasta public că în urma decisiunii Judecătoriai Nădlac No. 135—928 și G: 1328—928 în favoarea lui Ioan Stroiș reprezentat prin Dr. Ivan Băneșiu advocat, pentru suma de 744 Lei capital și accesorii se defige termen de licitație pe ziua de 3 August 1928, ora 6 p. m. în comuna Nădlac sub No. 1836, unde se vor vinde la licitație publică: 1 oglindă de perete, 1 cias de perete, 1 dună cu puf de găscă, 3 kgr., 2 perini cu puf de găscă.

Toată acesta mobilă s'a prețuit în sumă de 1550 Lei.

Nădlac, la 12 Iulie 1928.

Delegat Executor: D. FEIER m. p. Pentru conformitate Impiegat: Indiscifrabil.

Dela Judecătoria Rurală Nădlac.

Nrul 70—1928. exec.

PUBLICAȚIE DE LICITAȚIE.

Subsemnatul delegat executor judecătoresc regesc prin aceasta public că în urma decisiunii Judecătoriai Nădlac No. 2000—928 și G: 1331—1928 în favoarea lui Văd. Sursinszky Stefan, reprezentat prin Dr. Ivan Băneșiu pentru suma de 1611 Lei capital și accesorii se defige termen de licitație pe ziua de 4 August 1928 ora 6 p. m. în comuna Nădlac sub No. 488, unde se vor vinde la licitație publică: 3 buc. perini cu puf de găscă, 1 dună cu puf de găscă, 1 pat de culoare galbină, 1 dulap cu 3 fioace.

Toată aceasta avere mobilă sa prețuit în sumă de 3800 Lei.

Nădlac, la 10 Iulie 1928.

Delegat Executor: D. FEIER m. p. Pentru conformitate Impiegat: Indiscifrabil.

BANCA AGRARĂ S. A. CLUJ, SUCURSALA BEIUȘ caută spre imediată angajare

un practicant,

absolvent al unei Școale superioare de Comerț. Ofertele scrise cu mâna proprie și soțite de copia certificatului de absolvire și extras de naștere se vor înainta Direcțiunii Băncii Agrare S. A. Sucursala Beiuș.

APOLLO

Dela 21 Iulie

Când cerul și marea se întâlnesc

Rep. incepe la orele 5, 7 și 9

CINEMATOGRAFUL ELISABETA

De Duminecă până Marți **Martore în patul nopțial** — De Miercuri până Sâmbătă **Satana în femele.**

Reprezentările încep la orele 5 7 și 9

Iosif Muzsay

A R A D, vis-a-vis cu teatrul

Lista prețurilor de vară:

Costum de pânză	Lei 120
Costum covercot de pânză	140
Costum la modă din pânză de cânepă	160
Costume de pânză în culori de modă	190
Pantaloni pentru tenis	60
Pantaloni de pânză cal I.	40
Paradisuri de gumă	80
Paradisuri fregoi	200
Costum pentru copi	20
Trench coats cal I.	240

! Croitorie după măsură !
Mare magazin de postăvarie !